

Biotopsko drveće – važno za bioraznolikost

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 15.04.2021 Број: 4/2021

Već 85 godina, početkom travnja, obilježava se Tjedan šuma, ističući važnost zelenog bogatstva i dobre prakse za zaštitu i očuvanje vrsta drveća i bioraznolikosti. Važan dio šumarskih praksi su stajaća živa i mrtva stabla – biotopska stabla s posebnim karakteristikama koja pružaju staništa drugim živim organizmima.

Tjedan šuma se u našoj zemlji slavi svaki prvi puni tjedan u travnju od 1925. godine, kada je uveden osmi Zakon o šumama za Bugarsku. Tom Zakonu dugujemo i uspostavu Prvog dana pošumljavanja nakon Oslobođenja, u vrijeme kada je naša zemlja patila od poplava, erozije i suše. Tijekom prve godine Dana pošumljavanja (12. travnja 1925.), posađeno je 420.000 šumskih sadnica i posijano 20 kg šumskog sjemena; sljedeće godine te su brojke bile 3.120.000 sadnica odnosno 208 kg sjemena. Proslava je preoblikovana u Tjedan šuma 1934. godine i od tada uključuje različite aktivnosti – od aktivnosti pošumljavanja do predavanja.

Nije slučajno da je ovogodišnji moto Tjedna šuma (7.–11. travnja 2021.) "Šuma je zdravlje!" Jer šume su izvor ne samo šumskog, životinjskog i ljudskog zdravlja, one su i ključni instrument u borbi protiv klimatskih promjena i sve manje bioraznolikosti potrebne za uravnotežen tijek svih prirodnih procesa. Šume su vitalna snaga našeg društva, jer, prema podacima Bugarskog društva za zaštitu ptica, one uspijevaju apsorbirati oko 2 milijarde tona ugljičnog dioksida svake godine, mjesto su za rekreaciju i turizam, a uz to osiguravaju velik dio pitke vode i opskrbljuju hranom velik dio stanovništva.

Biotopska stabla – važna za bioraznolikost

U svojim različitim fazama razvoja i postojanja, stabla ostaju glavna komponenta za pravilno funkcioniranje prirodnih šumskih ekosustava. Važan dio šumarskih praksi su stajaća živa i mrtva stabla s posebnim karakteristikama koja pružaju staništa drugim živim organizmima. To su biotopska stabla, o kojima je važno znati da nemaju jednaku vrijednost u smislu potreba pojedinih vrsta i različitih organizama.

Koje su glavne vrste biotopskih stabala?

Veteranska stabla – stara stabla dimenzija bliskih maksimalnim za odgovarajuću vrstu drveća. Njihova važnost za očuvanje genetske i vrste raznolikosti je od iznimnog značaja.

Stabla s dupljama – pružaju sklonište i hranidbenu bazu za veliku skupinu šumskih stanovnika. Djetlići igraju iznimno važnu ulogu, jer stvaraju duplje koje služe kao staništa za sekundarne korisnike. U nekim od duplji stvaraju se specifični mikroklimatski uvjeti, pogodni za razvoj određenih insekata.

Stabla sa značajnom pokrivenošću mahovina, lišajeva i gljiva – to su stara stabla specifičnog položaja i starosti koja stvaraju povoljne uvjete za razvoj gore spomenutih biljnih vrsta na sebi.

Stabla u kojima su dijelovi krošnje odvojeni od debla – pružaju pukotine, pukotice i prostore iza kore, često korištene za hranjenje i gniježđenje. Tako u slobodnom prostoru ispod odvojene kore mogu boraviti različite životinjske vrste, poput puzavca (*Certhia familiaris*) i brgljeza (*Sitta europaea*), koji tamo grade svoja gnijezda.

Stabla s polomljenim ili račvastim vrhom, kišobranskom krošnjom ili velikim granama – nude mogućnosti nekim velikim vrstama ptica poput orlova, jastrebova, čaplji, roda i drugima da izgrade svoja gnijezda na njihovim krošnjama.

Visoka izdignuta (usamljena) stabla – pružaju dobru vidljivost i često ih koriste ptice grabljivice u potrazi za plijenom. Posebno su vrijedna kada se nalaze na rubu šume i graniče s otvorenim površinama ili vodenim tijelima.

Stabla s tragovima korištenja od strane životinjskih organizama – prisutnost duplji, rupa, gnijezda, ostaci hrane i drugi su pokazatelji da su stabla korištena od strane različitih vrsta.

Stabla koja pružaju hranidbenu bazu – njihovo sjeme i plodovi služe kao hrana divljim životinjama.

Vrste drveća s pojedinačnim sudjelovanjem u sastavu sastojine – pomažu povećanju raznolikosti vrsta.

Skupine stabala oko vlažnih područja ili izvora u šumi – takva mjesta u šumi stvaraju jedinstvene i često izolirane biofizičke uvjete koji su važni za postojanje brojnih mezofitskih vrsta.

Skupine stabala oko pojavnosti rijetkih biljnih vrsta – neke rijetke biljne vrste sa specifičnim ekološkim zahtjevima trebaju kontinuiranu prisutnost drveća i šumsko okruženje.

Stajaća mrtva stabla – igraju važnu ulogu u funkcioniranju i produktivnosti šumskih ekosustava. Mrtvo drvo je preduvjet za razvoj različitih vrsta lišajeva, mahovina, gljiva i brojnih beskralježnjaka i kralježnjaka. Za potrebe održivog modernog šumarstva, preporučljivo je očuvati skupine biotopskih stabala koja tvore "otoke bioraznolikosti".

Preporučljivo je da se biotopska stabla, ili ona koja imaju potencijal postati takva, ali još nemaju potpuni skup karakteristika, obilježe. Na primjer, unutar projekta "Održivo gospodarenje šumama na područjima Natura 2000 u regiji Smoljan", koji provodi Federacija Green Balkans, razvijeni su predlošci sa stiliziranom siluetom djetlića, koje šumari koriste za obilježavanje biotopskih stabala.